

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Tertium

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

Vtrum temperantia sit solum circa delectationes tactus? 4

urn:nbn:de:hbz:466:1-38803

Nam sicut audacia præsupponit terribilia, ita etiam tristitia talis prouenit ex absentia prædictarum delectationum.

8.2.9.25
6.1.2

Ad primum ergo dicendum, quod sicut supra dictum est*, cum de passionibus ageretur, passiones que pertinent ad fugam mali, præsupponunt passiones que pertinent ad prosecutionem boni. Et passiones irascibilis que pertinent ad fugam mali, præsupponunt passiones concupiscibilis. Et sic dum temperantia directe modificat passiones concupiscibilis tendentes in bonum, per quamdam consequentiam modificat omnes alias passiones, in quantum ad moderantiam priorum passionum sequitur moderantiam posteriorum. Qui enim non immoderate concupiscit, consequens est ut moderate speret, & moderate de absentia concupiscibilium tristetur.

686

1 p 4.59.
a 4 ad 3
61. ar. 2.
cor 3.
d 22 q 2
ar. 2 q 2.
6. 4. dis.
49. qu. 3.
a. 5. q. 2.
co. et vir.
q. 1. a. 12
ad 23. 6.
26.
*c. 19. cir
ca princ.
t. 1.

Ad secundum dicendum, quod concupiscentia importat impetum quemdam appetitus in delectabile, qui indiget refrenatione: quod pertinet ad temperantiam. Sed timor importat retractionem quantum animi ab aliquibus malis: contra quod indiget humani firmitate, quam præstat fortitudo. Et ideo temperantia proprie est circa concupiscentias; fortitudo circa timores.

Ad tertium dicendum, quod exteriores actus procedunt ab interioribus anime passionibus. Et ideo moderatio eorum dependet a moderatio interiorum passionum.

ARTIC. IV.

Virum temperantia sit solum circa concupiscentias & delectationes tactus?

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod temperantia non solum sit circa concupiscentias, & delectationes tactus. Dicit enim Augustinus in libro de moribus Eccl. *quod munus temperantie est in cohercendis, sedandisque cupiditatibus, quibus vertimur in ea que nos auertunt a legibus Dei, & a fructu bonitatis eius. Et post pauca subdit, quod officium temperantie

tia e
dem
tati
conc
quæ
milit
glori
quod
temp
lectat
le qu
temp
parui
lectat
sione
circa
tur ca
tutis
se vni
terian
iores
de pa
cupis
dunt
curio
lus se
dij se
ranti
pria
nes d
tem
dis.
teria
SE

tiæ est contemnere omnes illecebras, laudemque popularem. Sed non solum cupiditates delectationum tactus auertunt nos à legibus Dei, sed etiã concupiscentiæ delectationum aliorum sensuum, quæ etiã pertinent ad illecebras corporales: & similiter cupiditates diuitiarum, vel etiã mundanæ gloriæ. Vnde dicitur primæ ad Timothæum vltimo, quòd radix omnium malorum est cupiditas. Ergo temperantia non est solum circa concupiscentias delectationum tactus.

f eodem lib. 6. c. di. paulo ante fin.

¶ 2 Præterea, Philof. dicit in 4. Ethic.* quòd ille qui est paruis dignus, & his dignificat seipsum, est temperatus, non autem magnanimus. Sed honores parui, vel magni, de quibus ibi loquitur, non sunt delectabiles secundum tactum, sed secundum apprehensionem animalem. Ergo temperantia non est solum circa concupiscentias delectationum tactus.

c. 3. circa prin. 10. 5

¶ 3 Præterea, Ea quæ sunt vnius generis, videntur eadem ratione pertinere ad materiam alicuius virtutis. Sed omnes delectationes sensuum videntur esse vnius generis. Ergo pari ratione pertinent ad materiam temperantiæ.

¶ 4 Præterea, Delectationes spirituales sunt maiores, quàm corporales, vt supra habitum est*, cum de passionibus ageretur. Sed quandoque propter concupiscentias delectationum spiritualium aliqui discedunt à legibus Dei, & à statu virtutis, sicut propter curiositatem scientiæ. Vnde & primo homini diabolus scientiam promisit, Genes. 3, dicens, Eritis sicut dii scientes bonum & malum. Ergo non solum temperantia est circa delectationes tactus.

1. 2. 9. 3. 2. ar. 5.

¶ 5 Præterea, Si delectationes tactus essent propria materia temperantiæ, oporteret quòd circa omnes delectationes tactus temperantia esset. Non autem est circa omnes: puta, circa eas, quæ sunt in ludis. Ergo delectationes tactus non sunt propria materia temperantiæ.

SED contra est, quod Philof. dicit in 3. Ethic.* quòd

c. 10. 10. 5

Sec. Sec. Vol. iij.

L

quòd

quod temperantia proprie est circa concupiscentias & delectationes tactus.

art. prac.

RESPONDEO dicendum, quod sicut supra dictum est*, ira est temperantia circa concupiscentias, & delectationes, sicut fortitudo est circa timores, & audacias. Fortitudo autem est circa timores, & audacias respectu maximorum malorum, quibus ipsa natura extinguitur, quæ sunt pericula mortis. Vnde similiter temperantia oportet quod sit circa concupiscentias maximarum delectationum. Et quia delectatio consequitur operationem connaturalem, quanto aliqua delectationes sunt vehementiores, quanto consequuntur operationes magis naturales. Maxime autem naturales animalibus sunt operationes, quibus conservatur natura individui per cibum & potum; & natura speciei per conjunctionem maris & feminae. Et ideo circa delectationes ciborum, & potuum, & circa delectationes venereorum, est proprie temperantia. Huiusmodi autem delectationes consequuntur sensum tactus. Vnde relinquatur, quod temperantia sit circa delectationes tactus.

Ad primum ergo dicendum, quod August. ibi videtur accipere temperantiam, non secundum quod est specialis virtus habens determinatam materiam, sed secundum quod ad eam pertinet moderatio rationis in quacumque materia: quod pertinet ad generalem conditionem virtutis. Quamvis etiam dici possit, quod ille qui potest refranare maximas delectationes, multo etiam magis potest refranare minores delectationes. Et ideo ad temperantiam principaliter quidem, & proprie pertinet moderatio concupiscentias delectationum tactus; secundario autem alias concupiscentias.

Ad secundum dicendum, quod Philosophus ibi refert nomen temperantiæ ad moderationem exteriorum rerum: dum scilicet aliquis tendit in aliqua re commensurata: non autem prout refertur ad moderatio-

ratio
tem
A
rum
in a
fensi
ad fe
uum
mo a
lum
fensi
suum
est
quen
sunt
cum
ista d
ra.
princ
ranti
Ad
quale
lecta
tur se
ciunt
bonu
Vel d
se lo
sunt
cetv
& ma
Ad
tione
Et id
tactus

ationem affectionum animæ, quæ pertinet ad virtutem temperantiæ.

Ad tertium dicendum, quod delectationes aliorum sensuum aliter se habent in hominibus, & aliter in alijs animalibus. In alijs enim animalibus ex alijs sensibus non causantur delectationes, nisi in ordine ad sensibilia tactus: sicut leo delectatur videns certuum, vel audiens vocem eius propter cibum. Homo autem delectatur secundum alios sensus, non solum propter hoc, sed etiam propter convenientiam sensibilibus. Et sic circa delectationes aliorum sensuum, in quantum referuntur ad delectationes tactus, est temperantia, non principaliter, sed ex consequenti. In quantum autem sensibilia aliorum sensuum sunt delectabilia propter sui convenientiam, (sicut cum delectatur homo in sono bene harmonizato) ista delectatio non pertinet ad conservationem naturæ. Unde non habent huiusmodi passiones illam principalitatem, ut circa eas antonomasticè temperantia dicatur.

Ad quartum dicendum, quod delectationes spirituales, etsi secundum suam naturam sint maiores delectationibus corporalibus, tamen non ita percipiuntur sensu: & per consequens non ita vehementer afficiunt appetitum sensitivum, contra cuius impetum bonum rationis conservatur per moralem virtutem. Vel dicendum, quod delectationes spirituales, per se loquendo, sunt secundum rationem. Unde non sunt refranandæ nisi per accidens, in quantum scilicet una delectatio spiritualis retrahit ab alia potiori & magis debita.

Ad quintum dicendum, quod non omnes delectationes tactus pertinent ad naturæ conservationem. Et ideo non oportet quod circa omnes delectationes tactus sit temperantia.